

The Relationship Between Career Aspirations and Academic Self-Efficacy in Students of Wasit City: The Moderating Role of Educational Justice and Career Decision-Making Self-Efficacy

Khallad Hussain Abdalhassan¹ , Gholamreza Manshaee^{2*} , Maryam Hashim Hamad³ , Ali Mehdad²

1. PhD Student in Educational Psychology, Department of Psychology, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

2. Associate Professor, Department of Psychology, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

3. Assistant Professor, Imam Al-Kadhun College (IKC), Wasit, Iraq

ABSTRACT

Academic self-efficacy is a crucial variable for the academic success of students. This study aimed to determine the relationship between career aspirations and academic self-efficacy, considering the moderating roles of educational justice and career decision-making self-efficacy among students in Wasit City, Iraq. The research employed a correlational design, and the statistical population consisted of students enrolled in universities in Wasit City, Iraq, during the spring and summer of 1403 (summer of 2024). From this population, 250 students were selected through convenience sampling and subsequently responded to three questionnaires: the Career Aspirations Questionnaire (Danziger et al., 2008), the Academic Self-Efficacy Questionnaire (Midgley et al., 2000), the Educational Justice Questionnaire (Golparvar, 2010), and the Career Decision-Making Self-Efficacy Questionnaire (Betz et al., 1996). The research data were analyzed using Pearson's correlation coefficient and hierarchical regression analysis through SPSS version 26. The results indicated that among the eight components of career aspirations, educational justice only moderated the relationship between security and stability with academic self-efficacy, and career decision-making self-efficacy only moderated the relationship between technical and functional competence with academic self-efficacy ($p < 0.05$ and $p < 0.01$). Based on the findings of the present study, the roles of career aspirations, educational justice, and career decision-making self-efficacy should be considered in academic environments to enhance students' academic success.

Received: 14 Oct 2024

Accepted: 02 Dec 2024

Available Online: 25 Dec 2024

Keywords

Career Aspirations, Academic Self-Efficacy, Educational Justice, Career Decision-Making Self-Efficacy, Students

How to cite:

Hussain Abdalhassan, K., Manshaee, G., Hashim Hamad, M., & Mehdad, A. (2024). The Relationship Between Career Aspirations and Academic Self-Efficacy in Students of Wasit City: The Moderating Role of Educational Justice and Career Decision-Making Self-Efficacy. *Study and Innovation in Education and Development*, 4(4), 155-174.

* Corresponding Author:

Dr. Gholamreza Manshaee

E-mail: smanshaee@yahoo.com

© 2024 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0 License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Academic self-efficacy is a pivotal concept in educational psychology, recognized as a key determinant of students' academic success. It refers to an individual's belief in their ability to achieve academic goals, influencing their motivation, learning, and overall academic performance (4, 5). The importance of self-efficacy is well-documented, with numerous studies highlighting its significant impact on students' educational outcomes across various contexts (1, 3).

In the context of career aspirations, self-efficacy plays a crucial role in shaping students' future career trajectories. Career aspirations are defined as the mental orientations and behavioral tendencies individuals exhibit towards certain professions that align with their skills, needs, and desires (7, 8). These aspirations are often influenced by a combination of personal interests, perceived job opportunities, and societal expectations. The relationship between career aspirations and academic self-efficacy is complex, involving several moderating factors that can either enhance or diminish this relationship.

One such moderating factor is educational justice, which pertains to the perceived fairness and equality in educational processes, including the distribution of resources, opportunities, and treatment by educators and institutions (28). Educational justice is essential for fostering an environment where students feel valued and supported, which in turn can enhance their academic self-efficacy (17).

Another important moderator is career decision-making self-efficacy, which refers to an individual's confidence in their ability to make informed and appropriate career choices. This form of self-efficacy is crucial for students as they navigate the complexities of career planning and decision-making. Research indicates that higher levels of career decision-making self-efficacy are associated with better academic performance and greater career satisfaction (20, 23).

Despite the recognized importance of these factors, there is a notable gap in the literature regarding their combined impact on the relationship between career aspirations and academic self-efficacy, particularly in developing countries like Iraq. This study seeks to fill this gap by examining the moderating roles of educational justice and career decision-making self-efficacy in the relationship between career aspirations and academic self-efficacy among university students in Wasit City, Iraq.

METHODS AND MATERIALS

This study employed a correlational research design, with a statistical population comprising university students in Wasit City, Iraq, during the spring and summer of 2024. A sample of 250 students was selected using convenience sampling. The participants responded to a set of questionnaires designed to measure career aspirations, academic self-efficacy, educational justice, and career decision-making self-efficacy.

The Career Aspirations Questionnaire, developed by Danziger et al. (2008), was used to assess the various dimensions of career aspirations, including technical and functional competence, managerial competence, autonomy, security and stability, entrepreneurial creativity, service, pure challenge, and lifestyle (25). Academic self-efficacy was measured using the Academic Self-Efficacy Questionnaire by Midgley et al. (2000), which evaluates students' confidence in their ability to succeed academically (12). The Educational Justice Questionnaire by Golparvar (2010) was employed to gauge students' perceptions of fairness in educational settings (28), while the Career Decision-Making Self-Efficacy Questionnaire by Betz et al. (1996) assessed students' confidence in their career decision-making abilities (29).

Data analysis was conducted using Pearson's correlation coefficient and hierarchical regression analysis, with the statistical analyses performed using SPSS version 26.

FINDINGS

The analysis revealed several key relationships between the study variables. First, the study found that educational justice moderated the relationship between the security and stability component of career aspirations and academic self-efficacy. Specifically, the hierarchical regression analysis showed that in the presence of low educational justice, the relationship between security and stability and academic self-efficacy was stronger, with a beta value (β) of 0.07 and a significance level of $p < 0.05$. Conversely, when educational justice was high, this relationship was weaker, indicating a more complex interaction between these variables.

Furthermore, the study examined the moderating role of career decision-making self-efficacy in the relationship between technical and functional competence and academic self-efficacy. The results indicated that when career decision-making self-efficacy was low, the relationship between technical and functional competence and academic self-efficacy was positive and significant ($\beta = -0.02$, $p < 0.05$). However, when

career decision-making self-efficacy was high, this relationship was weaker, with the interaction term showing a beta value (β) of 0.01, which was not statistically significant.

In terms of overall variance explained, the analysis showed that the inclusion of educational justice in the model increased the explained variance (R^2) of academic self-efficacy by 18%, with an F-change value of 55.60 ($p < 0.01$). Similarly, the addition of career decision-making self-efficacy as a moderator contributed an additional 4.8% to the explained variance in academic self-efficacy, with an F-change value of 1.99 ($p < 0.05$).

These findings suggest that both educational justice and career decision-making self-efficacy play significant roles in shaping the relationship between career aspirations and academic self-efficacy, particularly in contexts where these moderating factors vary in strength.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings of this study highlight the significant moderating roles of educational justice and career decision-making self-efficacy in the relationship between career aspirations and academic self-efficacy. The moderating effect of educational justice, particularly in the context of the security and stability component of career aspirations, aligns with the theoretical framework of distributive justice, which posits that perceived fairness in educational settings enhances students' motivation and self-confidence (13, 17). This suggests that in environments where educational justice is perceived to be lacking, students may rely more heavily on the stability and security of their career aspirations to bolster their academic self-efficacy.

Similarly, the moderating effect of career decision-making self-efficacy on the relationship between technical and functional competence and academic self-efficacy underscores the importance of confidence in career planning. According to social cognitive theory, self-efficacy beliefs play a crucial role in determining how individuals approach challenges and tasks. In this study, students with lower career decision-making self-efficacy appeared to place greater emphasis on their technical and functional skills to maintain their academic self-efficacy, whereas those with higher career decision-making self-efficacy relied less on these specific skills, potentially due to their broader confidence in managing their career paths.

The implications of these findings are particularly relevant for educational policymakers and practitioners in Iraq and other similar contexts. By promoting

educational justice and supporting the development of career decision-making self-efficacy, educational institutions can enhance students' academic self-efficacy and, consequently, their overall academic performance and future career success.

Future research should explore these relationships in different cultural and educational contexts to validate and extend the findings of this study. Additionally, longitudinal studies could provide further insights into how these moderating factors influence the relationship between career aspirations and academic self-efficacy over time.

In conclusion, this study contributes to the existing literature by providing evidence of the complex interplay between career aspirations, educational justice, and career decision-making self-efficacy in shaping academic self-efficacy. These findings underscore the need for a holistic approach to student development that considers not only the individual aspirations and abilities of students but also the broader educational and social context in which they operate.

رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان شهر واسط: نقش تعدیل کننده عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی

خلاد حسین عبدالحسن^۱، غلامرضا منشئی^{۲*}، مریم هاشم حمد^۳، علی مهرداد^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۳. استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده امام کاظم، واسط، عراق

چکیده

خودکارآمدی تحصیلی متغیری بسیار مهم برای موفقیت تحصیلی دانشجویان است. این پژوهش با هدف تعیین رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی با توجه به نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در دانشجویان شهر واسط در عراق اجرا شد. روش پژوهش همبستگی و جامعه آماری دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاههای شهر واسط در عراق در بهار و تابستان سال ۱۴۰۳ (تابستان سال ۲۰۲۴) بودند. از جامعه آماری مورد اشاره، ۲۵۰ نفر دانشجو به صورت در دسترس انتخاب و سپس به سه پرسشنامه آرزوهای شغلی (دانزیگر و همکاران، ۲۰۰۸)، پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی (میجلی و همکاران، ۲۰۰۰)، پرسشنامه عدالت آموزشی (گل‌پرور، ۱۳۸۹) و پرسشنامه خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی (بتز و همکاران، ۱۹۹۶) پاسخ دادند. داده‌های پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی از طریق نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ تحلیل گردید. نتایج نشان داد، از هشت مولفه آرزوهای شغلی، عدالت آموزشی فقط رابطه امنیت و ثبات را با خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی نیز فقط رابطه شایستگی فنی و کارکردی را با خودکارآمدی تحصیلی تعدیل می‌نمایند ($P < 0/05$) و $P < 0/01$ ، بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر، نقش آرزوهای شغلی و عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی برای خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان، لازم است در محیط‌های آکادمیک جهت موفقیت تحصیلی بیشتر دانشجویان مورد توجه قرار گیرند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۲۲

تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۳/۰۹/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۰۵

کلیدواژه‌ها

آرزوهای شغلی، خودکارآمدی تحصیلی، عدالت آموزشی، خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی، دانشجویان

شیوه ارجاع‌دهی:

حسین عبدالحسن، خلاد، (۱۴۰۳). رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان شهر واسط: نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی. پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۴(۴)، ۱۷۴-۱۵۵.

نویسنده مسئول:

دکتر غلامرضا منشئی

پست الکترونیکی: Smanshaee@yahoo.com

جامعه دانشجویی در هر جامعه‌ای، آینده سازان آن جامعه به حساب می‌آیند. به همین دلیل نیز در سطح دنیا، مطالعات زیادی سالیانه بر روی دانشجویان انجام می‌شود. این مطالعات اغلب چند هدف را همزمان دنبال می‌کنند. یکی از اهداف با اهمیت در این عرصه، شناسایی متغیرها و به تبع آن مسیرهایی است که از آن طریق بتوان سطح موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان را افزایش داد و هدف دیگر نیز شناسایی عوامل خطر و آسیب‌آفرینی است که عملکرد تحصیلی و موفقیت و پیشرفت دانشجویان را تخریب و از میان می‌برند (1). همسو با هدف اول و در راستای ارتقا توانمندی و احتمال موفقیت و پیشرفت دانشجویان در کشور در حال توسعه عراق، نیز طی سالهای اخیر مطالعاتی علمی و آکادمیکی قابل توجهی در حال اجرا و ارایه نتایج هستند (2). از طرف دیگر همسو با هدف اول، متغیرهای مختلفی اهمیت پیدا می‌کنند که می‌توانند به عنوان متغیر هدف، مطالعات علمی را هدایت و جهت دهی کنند. از میان متغیرهای مختلف، خودکارآمدی تحصیلی¹ از زمره متغیرهایی با ارتباطات گسترده و در عین حال نقش‌آفرین برای دانشجویان در دوره زمانی تحصیل در دانشگاه و پس از آن در حوزه عملکرد تحصیلی و سازه‌های مرتبط با آن است (3).

خودکارآمدی باور افراد درباره قابلیت‌ها و توانایی‌هایشان برای سازماندهی و انجام اعمال مختلف است (4, 5). بر همین مبنای خودکارآمدی تحصیلی، به قضاوت یادگیرنده درباره توانایی دستیابی موفقیت‌آمیز به اهداف آموزشی و در عمل به باور فرد راجع به توانایی رسیدن به سطح معینی از تکالیف و شامل چهار عامل اطمینان به توانایی خود در انجام موفق تکالیف در کلاس درس، در بیرون کلاس، در تعامل با دیگران در نظام آموزشی و در مدیریت موفق امور تحصیلی است (6). خودکارآمدی تحصیلی در سطح دانشجویان و یا حتی دانش‌آموزان با پیشایندهای مختلفی می‌توانند هم در سطح نظری و هم در سطح عملی ارتباط برقرار کنند. از زمره متغیرهایی که در این عرصه دارای ظرفیت بالقوه‌ای است، آرزوهای شغلی² و در رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی³ نیز متغیرهای مختلفی از جمله عدالت آموزشی⁴ و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی⁵ به لحاظ نظری امکان ایفای نقش تعدیل‌کنندگی را دارند.

آرزوهای شغلی، گرایش‌های ذهنی و رفتاری افراد نسبت به شغل متناسب با ویژگی‌ها، نیازها و ظرفیت‌ها و در عین حال مطلوب و رضایت بخش را می‌گویند. مولفه‌های مطرح برای آرزوهای شغلی در مطالعه حاضر شامل شایستگی فنی-کارکردی (تمایل به استفاده از توانایی و استعدادهای خود در کارهای فنی و تکنیکی و شکل دادن و برنامه ریزی زندگی کاری خود پیرامون مسائل عملی و واقعی)، شایستگی عمومی مدیریتی (تمایل به دستیابی به موقعیت شغلی مدیریتی و گرایش به کسب توانایی‌هایی که می‌تواند افراد را به صورت مدیری موفق و موثر درآورد)، خودمختاری-استقلال (تمایل به داشتن آزادی شخصی در موقعیت‌ها و آزادی عمل در کار)، امنیت-

1. academic self-efficacy

2. job aspirations

3. academic self-efficacy

4. career decision-making self-efficacy

5. educational justice

ثبات شخصی (تمایل به پیوند دادن خود به سازمانی معتبر جهت کسب امنیت مالی و شغلی)، خلاقیت کارآفرینی (تمایل به خلق ایده‌ها و تولید محصولات جدید)، خدمت و از خودگذشتگی و ایثار (تمایل به کمک به دیگران یا در خدمت نهضت یا در تعقیب آرمانی عالی و مقدس بودن)، چالش محض (تمایل به انجام کارهایی که فرد را قادر به رقابت با دیگران ساخته و جستجوی چالش‌های سخت را پوشش دهد)، سبک زندگی (تمایل به انجام کارهایی که بتواند میان زندگی کاری و شخصی تعادل ایجاد کند) است (7, 8). آرزوهای شغلی برشمرده شده در سطح انگیزشی تمایل به برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری‌های در مسیر زندگی را رقم می‌زند (9, 10). نقش انگیزشی آرزوهای شغلی برای هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی، این آرزوها را با متغیرهای تاثیرگذاری در عرصه تحصیل و شغل از جمله با متغیرهایی نظیر خودکارآمدی تحصیلی در ارتباط قرار می‌دهد. پژوهش حسن‌زاده و سمیعی (۱۳۹۹) بین آرزوهای شغلی و فرسودگی تحصیلی و بهزیستی ذهنی که با خودکارآمدی تحصیلی در ارتباط است (11) و پژوهش ماوورا (۲۰۲۳) بین آرزوهای شغلی با عملکرد تحصیلی که با خودکارآمدی تحصیلی در ارتباط است، روابط معناداری را نشان داده است (12). با گذر از روابط ساده بین آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی، آرزوهای شغلی نیاز است تا از طریق ایجاد بسترها و زمینه‌های عاطفی، ادراکی و شناختی لازم اثرات خود را بر خودکارآمدی تحصیلی اعمال نماید. از میان متغیرهای مختلف، عدالت آموزشی ادراک شده^۱ و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی^۲ قابلیت نقش‌آفرینی تعدیل‌کننده را در رابطه بین آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی دارند.

عدالت آموزشی ادراک شده به عنوان متغیر تعدیل‌کننده در رابطه بین آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی، همسو با بسترهای نظری و پژوهشی مطرح در حوزه عدالت اجتماعی، اشاره ای است به رعایت استانداردهای برابری، انصاف، خلوص، درستی، صداقت و بی‌طرفی از طرف معلمان، استادان و به طور کلی نظامهای آموزشی در تعامل با افراد بالاخص در راهنمایی، ارزیابی و تصمیم‌گیری (گل‌پرور، ۱۳۸۹). این تعریف بسترهای اصلی وقوع عدالت را در سطح فردی و سازمانی، به ترتیب به اساتید، کارکنان و به دنبال آن نظام‌های اداری در درون دانشگاهها وابسته می‌داند (13). رعایت استانداردهای مورد اشاره در ارزیابی، تعامل، راهنمایی و انجام خدمت در درجه نخست در سطح ادراکی، دانشجویان را تحت تاثیر قرار داده و به دنبال آن بستر را برای بروز وقایع و رخدادهای مثبت در سطح دانشجویی و دانشگاهی و حتی اساتید و کارکنان فراهم می‌نماید. به همین جهت مطالعات در دسترس حاکی از رابطه عدالت آموزشی با اشتیاق تحصیلی (14)، عملکرد و پیشرفت تحصیلی (15) و با خودکارآمدی تحصیلی (16) است. در بعد نظری توان تعدیل‌کنندگی عدالت آموزشی در رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی، مطابق با نظریه انصاف، به این مسیله مربوط است که افراد وقتی به این باور و درک می‌رسند که عدالت بر شرایط حکمفرما است، سطح برانگیختگی و در عین اعتماد و اطمینان به خود و شرایط در آنها افزایش می‌یابد (17). در این شرایط به دلیل مهیا بودن بستر ادراکی برقراری رابطه بین تمایلات، خواستها و تلاشها با پیامدهای مورد انتظار، آرزوهای شغلی که شکل تمایل درونی دارند با خودکارآمدی تحصیلی رابطه برقرار می‌کنند.

1. educational justice

2. career decision-making self-efficacy

در کنار عدالت آموزشی، خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی، باور به توانایی برای مواجهه موفقیت‌آمیز با تکالیف و وظایف ضروری برای تصمیم‌گیری در باره شغل خود در حال و آینده را در بر می‌گیرد (18). در واقع باور به این که در زمان و مکان مناسب می‌توان بهترین تصمیم را برای انتخاب شغل در حال و آینده اتخاذ نمود و بر پایه آن تصمیم در مسیر اهداف خود اعم از اهداف تحصیلی و شغلی حرکت کرد، خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی را بازتاب می‌دهد (19, 20). خودکارآمدی تصمیم‌گیری، با طیف مختلفی از متغیرها از جمله با خودکارآمدی شغلی و تحصیلی (21, 22) و با خودپنداره شغلی و حرفه‌ای که در بستر آن آرزوهای شغلی دارای برجستگی است (23) در رابطه است. از بعد نظری نیز در بستر نظریه یادگیری شناختی و اجتماعی، خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی، به عنوان ظرفیت و توانایی و در عمل به عنوان شکلی از انتظار تعمیم یافته است که بسترساز تقویت یا تضعیف روابط بین متغیرهای مختلف است (24). ظرفیت و توان مورد اشاره مبنای نظری اصلی برای طرح خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی به عنوان تعدیل‌کننده در رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی در مطالعه حاضر است. در بعد نظری توان تعدیل‌کنندگی خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی به این شکل قابل توضیح است که وقتی افراد به این توان و ظرفیت خود باور نیرومندی داشته باشند که قادر به اتخاذ تصمیمات مناسب و مطلوب برای شغل حال و آینده خود هستند، تمایل و گرایش آن‌ها به مشاغل مشخص که در قالب آرزوهای شغلی و تحصیلی آن‌ها نمود می‌یابد، به دلیل مهیا بودن بستر ادراکی و شناختی وابسته به خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی نیرومند، با احساس توان بالاتر و خودکارآمدی تحصیلی بالاتر به مسیر تحصیل و فعالیت ادامه می‌دهند. در جستجوهای انجام شده مطالعه ای در دسترس قرار نگرفت که طی آن نقش تعدیل‌کننده متغیرهایی نظیر عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته باشد. به همین جهت مطالعه حاضر از زمره اولین مطالعاتی است که روابط مورد اشاره در دانشجویان در کشور عراق مورد بررسی قرار گرفته است.

بر پایه دانش در دسترس ارایه شده در پایان به طور خلاصه می‌توان بیان نمود که آرزوهای شغلی می‌تواند با خودکارآمدی تحصیلی در ارتباط باشد و در عین حال این رابطه دارای این ظرفیت است تا متغیرهای تعدیل‌کننده نظیر عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در دانشجویان را در خود پذیرا باشد. مطابق با نظریات عرصه انصاف و عدالت همراه با نظریه شناختی و اجتماعی، متغیرهای عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی لازم است تا برای فهم عمیق تر رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی به ویژه در دانشجویان در قالب‌های نوین تری نظیر نقش تعدیل‌کننده به شکل جدی تری نسبت به گذشته به حساب آورده شده و مورد توجه قرار گیرند. به هر حال علیرغم شواهد نظری و پژوهشی به نسبت محدود اما قابل نتیجه‌گیری اولیه و مقدماتی، تلاش برای یافتن مطالعه ای که نقش‌ها و روابط مورد اشاره را در دانشجویان کشوری مانند عراق مورد توجه و بررسی قرار داده باشند در دسترس قرار نگرفت. این عدم دسترسی به شواهد لازم برای دانشجویان به عنوان آیندسازان هر کشوری به ویژه در کشور عراق نیازمند توجه ویژه توسط محققان است. در همین راستا اهمیت و ضرورت مطالعه حاضر پر کردن بخشی از خلا شواهد و بسترهای

تقویت بهره‌وری و توانمندی نظام آموزشی دانشگاهی برای دانشجویان در کشور عراق و در استانی مانند استان واسط در این کشور است. این مطالعه با ورود به مسیر معطوف به اهداف خود، در جهت یافتن پاسخ برای این سوال که «آیا عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی قادر به تعدیل رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی در دانشجویان دانشگاههای استان واسط در کشور عراق هستند؟» اجرا شده است.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع همبستگی از نوع تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی است. جامعه آماری مطالعه حاضر را، تمامی دانشجویان دانشگاه‌های شهر واسط در کشور عراق به تعداد ۵۰۰۰ نفر در بهار و تابستان سال ۱۴۰۳ (تابستان سال ۲۰۲۴) تشکیل دادند. از جامعه آماری مورد اشاره از طریق نمونه‌گیری در دسترس بر اساس توصیه حداقل ۱۵ نفر نمونه به ازای هر متغیر پیش بین، با توجه به هشت مولفه آرزوهای شغلی، عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی که در مجموع ۱۰ متغیر می‌شوند، ۲۵۰ نفر (به ازای هر متغیر پیش بین حدود ۲۵ نفر نمونه) انتخاب شدند. پس از بازگشت پرسشنامه‌ها، هیچ پرسشنامه مخدوشی وجود نداشت. معیارهای ورود شامل تمایل و رضایت برای مشارکت در اجرای پژوهش و اشتغال به شغل دانشجویی در شهر واسط در کشور عراق بودند. از پرسشنامه‌های زیر در مطالعه استفاده شد. لازم به توضیح است که این پرسشنامه‌ها به روش ترجمه و باز ترجمه ابتدا از زبان فارسی توسط یک روانشناس مسلط به زبان عربی به زبان عربی ترجمه و سپس توسط یک متخصص زبان عربی به فارسی برگردانده شد و پس از تطبیق دو مرحله، تفاوت‌ها اصلاح و سپس اجرا گردید.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه آرزوهای شغلی^۱: برای سنجش آرزوهای شغلی، از پرسشنامه ۲۵ سوالی معرفی شده توسط دانزیگر و همکاران (۲۰۰۸) که هشت حوزه شایستگی فنی-کارکردی (۳ سوال)، شایستگی عمومی مدیریتی (۳ سوال)، خودمختاری-استقلال (۴ سوال)، امنیت-ثبات شخصی (۳ سوال)، خلاقیت کارآفرینی (۳ سوال)، خدمت و از خودگذشتگی و ایثار (۳ سوال)، چالش محض (۳ سوال)، و سبک زندگی (۳ سوال) را پوشش می‌دهد، سنجش شد. مقیاس پاسخ گویی این پرسشنامه پنج درجه‌ای از خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵ است و دامنه نوسان امتیازات برای همه خرده مقیاس‌ها به جز خودمختاری-استقلال که بین ۴ تا ۲۰ است، بین ۳ تا ۱۵ و افزایش امتیازات به معنای افزایش هر یک از ابعاد مطرح برای پرسشنامه است. دازینگر و همکاران (۲۰۰۸) روایی سازه عاملی این پرسشنامه را از طریق تحلیل عامل اکتشافی و تحلیل عامل تاییدی بررسی و تایید نموده‌اند (25). فتحی (۱۳۹۱) این پرسشنامه را در ایران اعتبار سنجی نموده است. روایی صوری و سپس روایی محتوایی این پرسشنامه از طریق نظرات تخصصی صاحب‌نظران ابتدا بررسی

1. Job Aspirations Questionnaire

و سپس از طریق تحلیل عاملی اکتشافی روایی سازه هشت عاملی این پرسشنامه مستند شده است. آلفای کرونباخ این پرسشنامه نیز به ترتیب برای شایستگی فنی-کارکردی برابر با ۰/۸۳۲، شایستگی عمومی مدیریتی برابر با ۰/۷۲۲، خودمختاری-استقلال برابر با ۰/۷۵۲، امنیت-ثبات شخصی برابر با ۰/۷۶۳، خلاقیت کارآفرینی برابر با ۰/۷۴۴، خدمت و از خودگذشتگی و ایثار برابر با ۰/۷۲۳، چالش محض برابر با ۰/۷۰۱، و سبک زندگی برابر با ۰/۷۲۲ و برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۹۳ گزارش شده است (26). برای استفاده در مطالعه حاضر، این پرسشنامه به زبان عربی ترجمه و روایی آن به تایید پنج تن از اساتید دانشگاه رسید. پایایی این پرسشنامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ در کشور عراق به ترتیب برای حوزه شایستگی فنی-کارکردی، شایستگی عمومی مدیریتی، خودمختاری-استقلال، امنیت-ثبات شخصی، خلاقیت کارآفرینی، خدمت و از خودگذشتگی و ایثار، چالش محض، سبک زندگی و برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۷۶، ۰/۷۶، ۰/۷۵، ۰/۶۳، ۰/۷۸، ۰/۷۰، ۰/۶۰، ۰/۸۵، و ۰/۹۳ به دست آمد.

۲. پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی^۱: برای سنجش خودکارآمدی تحصیلی از پرسشنامه ۵ سوالی معرفی شده توسط

میجلی و همکاران (۲۰۰۰) با مقیاس پاسخ گویی پنج درجه‌ای از کاملاً مخالف=۱ تا کاملاً موافق=۵ و دامنه نوسان امتیازات از ۵ تا ۲۵ استفاده شد. افزایش امتیازات به معنای افزایش خودکارآمدی تحصیلی است (میجلی و همکاران، ۲۰۰۰). میجلی و همکاران (۲۰۰۰) به منظور ساختاری تک عاملی برای این پرسشنامه معرفی نموده و آلفای کرونباخ این پرسشنامه را نیز برابر با ۰/۷۸ گزارش نموده‌اند (12). این پرسشنامه نیز در مطالعات مختلف تاکنون استفاده شده است. از جمله یدی یوسف آباد و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه خود به عنوان شواهدی از روایی همگرایی این پرسشنامه روابط مثبت و معناداری را بین خودکارآمدی تحصیلی و عزت نفس و به عنوان شواهدی از روایی واگرا روابط منفی و معناداری را بین امتیازات خودکارآمدی تحصیلی و اضطراب امتحان به دست آوردند (27). برای استفاده در مطالعه حاضر، این پرسشنامه به زبان عربی ترجمه و روایی آن به تایید پنج تن از اساتید دانشگاه رسید. پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ در کشور عراق در مطالعه حاضر برابر با ۰/۸۲ به دست آمد.

۳. پرسشنامه عدالت آموزشی^۲: برای سنجش عدالت آموزشی از پرسشنامه ۱۳ سوالی ساخت و اعتباریابی شده توسط

گل‌پرور (۱۳۸۹) که بعد کلی عدالت در تعاملات، رویه‌های تصمیم‌گیری، ارزیابی و مواجهه با مسائل دانشجویان را در بر می‌گیرد، استفاده شد. مقیاس پاسخگویی این پرسشنامه هفت درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۷، دامنه نوسان امتیازات بین ۱۳ تا ۹۱ است و افزایش امتیازات به معنای افزایش سطح عدالت آموزشی است. تحلیل عاملی اکتشافی مبتنی بر چرخش از واریماکس تک عاملی بودن و روایی سازه این پرسشنامه را مستند نموده است. در عین حال به عنوان شواهدی از روایی واگرایی این پرسشنامه، بین امتیازات این پرسشنامه با پرسشنامه بی عدالتی آموزشی و پرسشنامه فریبکاری علمی همبستگی منفی و معنادار و در عین حال به عنوان شواهدی از روایی همگرا، بین امتیازات حاصل از این پرسشنامه با پرسشنامه اخلاق تحصیلی همبستگی مثبت و معنادار گزارش

1. Academic Self-Efficacy Questionnaire

2. Educational Justice Questionnaire

شده است. پایایی برحسب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه برابر با $0/86$ و پایایی بازآزمایی این پرسشنامه با استفاده از ۳۰ نفر و دو هفته فاصله برابر با $0/51$ ($p < 0/01$) گزارش شده است (28). برای استفاده در مطالعه حاضر، این پرسشنامه به زبان عربی ترجمه و روایی آن به تایید پنج تن از اساتید دانشگاه رسید. پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ در کشور عراق در مطالعه حاضر برابر با $0/86$ به دست آمد.

۴. پرسشنامه خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی^۱: برای سنجش خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی از پرسشنامه ۲۵

سوالی بتز و همکاران (۱۹۹۶) که پنج حوزه ارزیابی مناسب از خود، جمع‌آوری اطلاعات شغلی، انتخاب هدف، طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی برای آینده و حل مسئله را پوشش می‌دهد، استفاده شد. مقیاس پاسخگویی این پرسشنامه براساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از فاقد اعتماد به نفس (۱)، اعتماد به نفس پائین (۲)، اعتماد به نفس متوسط (۳)، اعتماد به نفس بالا (۴) و اعتماد به نفس خیلی بالا (۵) با دامنه نوسان امتیازات در سطح کلی از ۲۵ تا ۱۲۵ است. افزایش نمرات در این پرسشنامه نشان دهنده افزایش سطح خودکارآمدی تصمیم‌گیری در مسیر شغل و تحصیل بیشتر است (بتز و همکاران، ۱۹۹۶). بتز و همکاران (۱۹۹۶) به عنوان شواهدی از روایی همگرایی این پرسشنامه بین امتیازات حاصل از پرسشنامه خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی با مقیاس تصمیم‌گیری شغلی و مقیاس هویت حرفه‌ای و شغلی رابطه معنادار و مثبت گزارش نموده‌اند (29). در مطالعه بیوگاز-کاواس (۲۰۱۴) نیز علاوه بر مستندات لازم برای روایی سازه این پرسشنامه از طریق تحلیل عامل تاییدی، به عنوان شواهدی از روایی همگرایی این مقیاس، رابطه مثبت و معناداری ($r=0/65$) بین امتیازات حاصل از این مقیاس و پرسشنامه خودکارآمدی عمومی گزارش شده و آلفای کرونباخ برابر با $0/92$ به دست آمده است (19). صادقی (۱۳۹۴) این پرسشنامه را در مطالعه خود بر روی دانش‌آموزان استفاده نموده و علاوه بر این که نشان دادند این پرسشنامه بر مبنای همبستگی مثبت و معنادار با خودکارآمدی، عزت نفس و حمایت خانواده، دارای روایی همگرا است، آلفای کرونباخ این پرسشنامه را برابر با $0/89$ گزارش نمود (21). برای استفاده در مطالعه حاضر، این پرسشنامه به زبان عربی ترجمه و روایی آن به تایید پنج تن از اساتید دانشگاه رسید. پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ در کشور عراق در مطالعه حاضر برابر با $0/90$ به دست آمد.

روش اجرا و تحلیل داده‌ها

پرسشنامه‌های پژوهش به صورت خودگزارش دهی پاسخ داده شدند. داده‌های به دست آمده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون همراه با میانگین و انحراف معیار و در نهایت پس از بررسی پیش فرض‌های آماری نرمالیتی از طریق آزمون شاپیرو-ویلک و خطی بودن رابطه متغیرها از طریق نمودار پراکندگی، از طریق تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۵ و نرم افزار AMOS نسخه ۲۶ تحلیل شد.

1. Career Decision Making Self-Efficacy Questionnaire

یافته‌ها

در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار و همبستگی بین متغیرهای پژوهش نشان داده شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
شایستگی فنی- کارکردی	-										
شایستگی مدیریتی عمومی	۰/۶۸**	-									
امنیت- ثبات	۰/۵۷**	۰/۶۸**	-								
خلاقیت کارآفرینی	۰/۶۱**	۰/۶۹**	۰/۶۶**	-							
استقلال- خودمختاری	۰/۶۳**	۰/۷۰**	۰/۷۱**	۰/۶۷**	-						
خدمت و از خودگذشتگی و ایثار	۰/۴۱**	۰/۶۲**	۰/۶۳**	۰/۵۳**	۰/۷۳**	-					
چالش محض	۰/۴۱**	۰/۵۱**	۰/۴۲**	۰/۴۰**	۰/۴۶**	۰/۴۹**	-				
سبک زندگی	۰/۳۰**	۰/۳۴**	۰/۲۸**	۰/۳۰**	۰/۳۶**	۰/۳۵**	۰/۶۵**	-			
خودکارآمدی تحصیلی	۰/۱۴*	۰/۱۴*	۰/۱۱	۰/۲۰**	۰/۱۵*	۰/۱۳*	۰/۰۹	۰/۰۲	-		
عدالت آموزشی	۰/۲۵**	۰/۲۴**	۰/۲۳**	۰/۲۱**	۰/۲۵**	۰/۲۵**	۰/۲۹**	۰/۲۴**	۰/۴۴**	-	
خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	۰/۱۵*	۰/۱۶**	۰/۱۲	۰/۲۱**	۰/۲۰**	۰/۱۵*	۰/۲۳**	۰/۱۴*	۰/۷۳**	۰/۵۸**	-
میانگین	۱۲/۹۰	۱۲/۷۶	۱۲/۸۶	۱۳/۲۵	۱۷/۴۳	۱۳/۰۴	۱۲/۹۴	۱۲/۴۹	۲۱/۸۴	۵۶/۲۰	۱۰۷/۲۶
انحراف معیار	۱/۸۰	۱/۸۸	۱/۸۸	۱/۶۳	۲/۴۸	۱/۸۶	۱/۶۰	۲/۴۰	۳/۰۱	۶/۰۳	۱۰/۳۱

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

چنان‌که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، از مولفه‌های هشتگانه آرزوهای شغلی فقط شایستگی فنی و کارکردی، شایستگی مدیریت عمومی، خلاقیت کارآفرینی، استقلال و خودمختاری و خدمت و از خودگذشتگی و ایثار با خودکارآمدی تحصیلی، تمام مولفه‌های آرزوهای شغلی با عدالت آموزشی و بجز امنیت و ثبات بقیه مولفه‌های آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی دارای رابطه مثبت و معناداری هستند ($p < 0.01$). در جدول ۲ نتایج تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی برای پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی از طریق آرزوهای شغلی و عدالت آموزشی ارائه شده است.

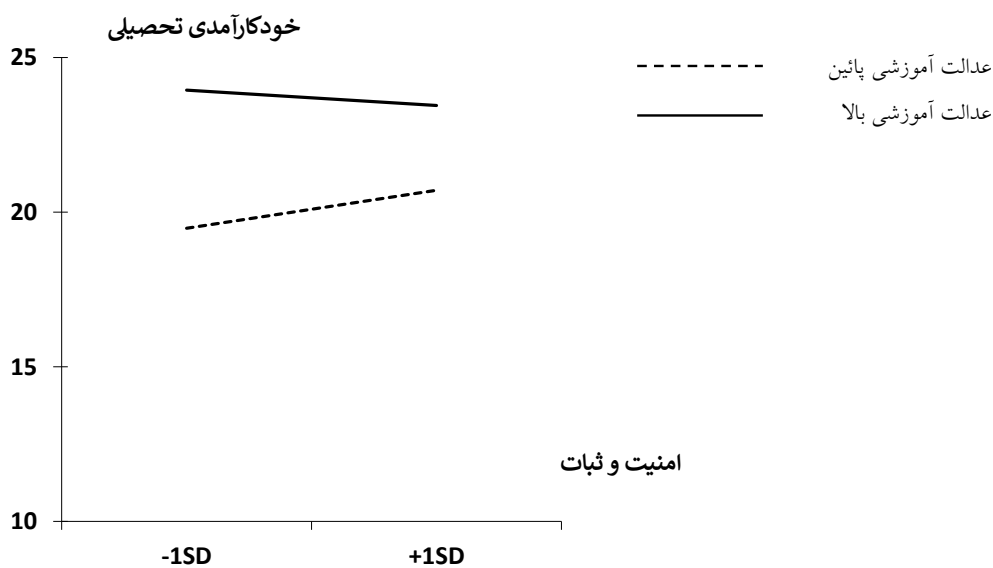
جدول ۲. نتایج رگرسیون سلسله‌مراتبی برای پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی از طریق آرزوهای شغلی و عدالت آموزشی

ردیف	متغیرهای پیش‌بین	متغیر ملاک = خودکارآمدی تحصیلی		
		مدل ۱	مدل ۲	مدل ۳
		β	β	β
۱	شایستگی فنی- کارکردی	۰/۰۶	-	-
۲	شایستگی مدیریتی عمومی	-۰/۰۲	-	-
۳	امنیت- ثبات	-۰/۱۱	-	-
۴	خلاقیت کارآفرینی	۰/۳۵**	۰/۳۴**	۰/۲۷**
۵	استقلال- خودمختاری	۰/۰۳	۰/۰۴	۰/۱۳
۶	خدمت و از خودگذشتگی و ایثار	۰/۰۷	۰/۰۳	-۰/۰۴
۷	چالش محض	۰/۱۰	-۰/۰۳	-۰/۰۳
۸	سبک زندگی	-۰/۱۰	-۰/۱۴	۰/۱۵
۹	عدالت آموزشی	-	۰/۲۳**	۰/۲۲**
۱۰	شایستگی فنی- کارکردی × عدالت آموزشی	-	-	-۰/۰۳

۰/۰۰۲	-	-	شایستگی مدیریتی عمومی × عدالت آموزشی	۱۱
-۰/۰۷**	-	-	امنیت- ثبات × عدالت آموزشی	۱۲
۰/۰۴	-	-	خلاقیت کارآفرینی × عدالت آموزشی	۱۳
۰/۰۱	-	-	استقلال- خودمختاری × عدالت آموزشی	۱۴
۰/۰۱	-	-	خدمت و ایثار × عدالت آموزشی	۱۵
۰/۰۲	-	-	چالش محض × عدالت آموزشی	۱۶
۰/۰۲	-	-	سبک زندگی × عدالت آموزشی	۱۷
۰/۰۵	۰/۱۸	۰/۰۴۵	R یا ΔR^2	۱۸
۱/۹۸*	۵۵/۶۰**	۱/۴۲	F یا ΔF	۱۹

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

چنان که در جدول ۲ مشاهده می‌شود در مرحله اول، از بین هشت مولفه آرزوهای شغلی، فقط خلاقیت و کارآفرینی دارای ضریب معنادار برای پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی بوده و توانسته، صرفاً ۴/۵ درصد از واریانس این متغیر را تبیین نمایند. در مرحله دوم، عدالت آموزشی توانسته ۱۸ درصد واریانس افزوده معنادار برای پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی پدید آورد. در مرحله سوم، از نه تعامل ابعاد آرزوهای شغلی با عدالت آموزشی، فقط تعامل امنیت ثبات × عدالت آموزشی، توانسته ۵ درصد واریانس افزوده معنادار برای پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی پدید آورد. نتایج تحلیل ساده شیب خط در نمودار ۱ ارایه شده است.

شکل ۱. نمودار رابطه امنیت و ثبات با خودکارآمدی تحصیلی در عدالت آموزشی پائین و بالا

چنان که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، در عدالت آموزشی پائین بین امنیت و ثبات با خودکارآمدی تحصیلی رابطه مثبت نیرمندتری نسبت به عدالت آموزشی بالا (رابطه منفی ضعیف) وجود دارد. رابطه بین آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی با توجه به نقش تعدیل کننده خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی برای پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی از طریق آرزوهای شغلی و

خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی

ردیف	متغیرهای پیش‌بین	متغیر ملاک = خودکارآمدی تحصیلی		
		مدل ۱	مدل ۲	مدل ۳
		β	β	β
۱	شایستگی فنی- کارکردی	۰/۰۶	۰/۰۷	-۰/۰۷
۲	شایستگی مدیریتی عمومی	-۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۰۳
۳	امنیت- ثبات	-۰/۱۱	۰/۰۲	۰/۰۵
۴	خلاقیت کارآفرینی	۰/۳۵	۰/۱۱	۰/۰۵
۵	استقلال- خودمختاری	۰/۰۳	-۰/۱۱	-۰/۱
۶	خدمت و از خودگذشتگی و ایثار	۰/۰۷	۰/۱۱	-۰/۰۷
۷	چالش محض	۰/۱۰	-۰/۱۹	-۰/۱۴
۸	سبک زندگی	-۰/۱۰	-۰/۰۶	-۰/۰۷
۹	خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	۰/۲۲**	۰/۲۲**
۱۰	شایستگی فنی- کارکردی × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	-	-۰/۰۲*
۱۱	شایستگی مدیریتی عمومی × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	-	-۰/۰۱
۱۲	امنیت- ثبات × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	-	-۰/۰۱
۱۳	خلاقیت کارآفرینی × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	-	-۰/۰۰۳
۱۴	استقلال- خودمختاری × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	-	۰/۰۱
۱۵	خدمت و ایثار × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	-	۰/۰۱
۱۶	چالش محض × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	-	۰/۰۱
۱۷	سبک زندگی × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی	-	-	۰/۰۰۵
۱۸	R یا ΔR^2	۰/۰۴۵	۰/۵۱	۰/۰۴۸
۱۹	F یا ΔF	۱/۴۲	۲۷۲/۴۸**	۱/۹۹*

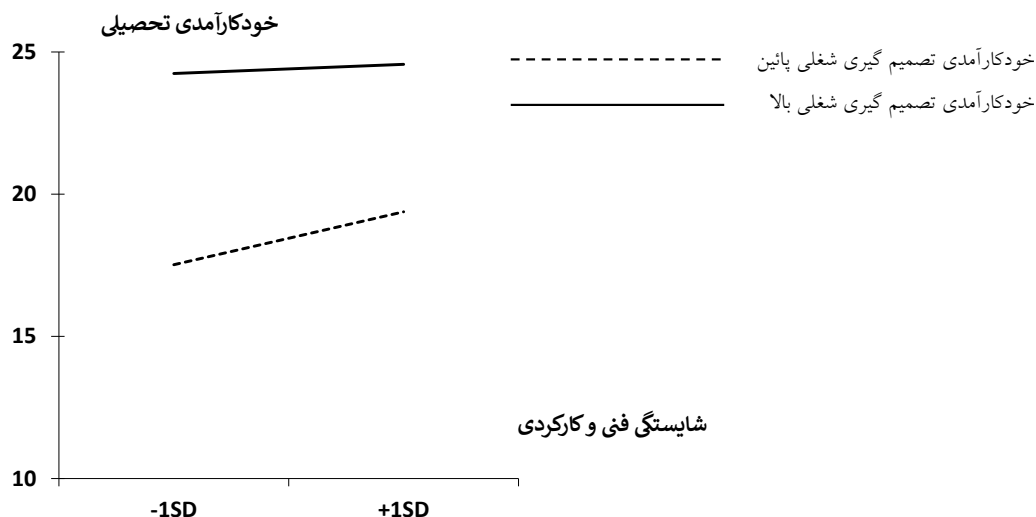
$0/05^* p <$ $0/01^* p <$

چنان‌که در جدول ۳ مشاهده می‌شود در مرحله اول، از بین هشت مولفه آرزوهای شغلی، هیچ‌یک دارای ضریب معنادار برای

پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی نبوده و نتوانسته، واریانس این متغیر را تبیین نمایند. در مرحله دوم، خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی

توانسته ۵۱ درصد واریانس افزوده معنادار برای پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی پدید آورد. در مرحله سوم، از نه تعامل ابعاد آرزوهای

شغلی با خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی، فقط تعامل شایستگی فنی کارکردی × خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی، توانسته ۴/۸ درصد واریانس افزوده معنادار برای پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی پدید آورد. به این معنی که خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی تنها رابطه بعد شایستگی فنی کارکردی را با خودکارآمدی تحصیلی تعدیل نموده است. نتایج تحلیل ساده شیب خط در نمودار ۲ ارائه شده است.

شکل ۲. رابطه شایستگی فنی کارکردی با خودکارآمدی تحصیلی در خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی پائین و بالا
چنان‌که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، در خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی پائین بین شایستگی فنی و کارکردی با خودکارآمدی تحصیلی رابطه مثبت نیرمندتری نسبت به خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی بالا (رابطه مثبت ضعیف) وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تعیین نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در رابطه میان آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان شهر واسط در کشور عراق انجام شد. نتایج نشان داد که عدالت آموزشی فقط رابطه مولفه امنیت و ثبات از مولفه‌های آرزوهای شغلی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی فقط رابطه شایستگی فنی و کارکردی یکی دیگر از مولفه‌های آرزوهای شغلی را با خودکارآمدی تحصیلی تعدیل می‌نماید. در جستجوهای انجام شده مطالعه‌ای در دسترس قرار نگرفت، که طی آن رابطه بین آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی با توجه به نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در دانشجویان دانشگاه مورد بررسی قرار گرفته باشد. این مهم، امکان تطابق دقیق نتایج مطالعه حاضر را با نتایج مطالعات دیگر پژوهشگران فراهم نمود. بر همین اساس و با توجه به نکته یادآوری شده، در ادامه صرفاً به تبیین‌های نظری در این حوزه بسنده شده است.

در تبیین نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی فقط در رابطه بعد امنیت و ثبات از آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی، اولین نکته‌ای که باید به آن توجه شود این واقعیت است که در سطح روابط ساده، شاید ابعادی از آرزوهای شغلی (نظیر شایستگی فنی و

کارکردی، شایستگی مدیریت عمومی، خلاقیت کارآفرینی، استقلال و خودمختاری و خدمت و از خودگذشتگی و ایثار) با خودکارآمدی تحصیلی دارای رابطه باشند، اما با ورود عدالت آموزشی به روابط مورد اشاره، مولفه امنیت و ثبات فقط در رابطه خود با خودکارآمدی تحصیلی به عدالت آموزشی تحت تاثیر قرار می‌گیرد و دیگر مولفه‌های آرزوهای شغلی (نظیر شایستگی فنی-کارکردی، شایستگی مدیریتی، خلاقیت کارآفرینی، استقلال-خودمختاری، خدمت و از خودگذشتگی، چالش محض و سبک زندگی) به حضور عدالت آموزشی برای برقراری رابطه با خودکارآمدی تحصیلی، تاثیری را نشان نمی‌دهند. این احتمال بسیار جدی است که با تکرار این مطالعه در دانشجویان دیگر شهرهای کشور عراق و یا در دانشجویان دیگر کشورها، شرایط و نتایج به اقتضا و شرایط دانشجویان در حوزه نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی در رابطه مولفه‌های آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان تغییر نماید. به هر حال نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی بر اساس نظریه انصاف (13, 28) زمانی که افراد به این باور و درک می‌رسند که عدالت بر شرایط حکمفرما است، سطح برانگیختگی و در عین حال اعتماد و اطمینان به خود و شرایط در آن‌ها افزایش می‌یابد (17). در این شرایط به دلیل مهیا بودن بستر ادراکی برقراری رابطه بین تمایلات، خواستها و تلاشها با پیامدهای مورد انتظار، بعدی از آرزوهای شغلی نظیر امنیت و ثبات که نشان از اهمیت پایداری و دوام شرایط داشته با خودکارآمدی تحصیلی رابطه نیرومندتری برقرار می‌کنند. این پیش‌بینی نظری برای اولین بار و علیرغم اینکه در جستجوهای مکرر مطالعه‌ای در دسترس قرار نگرفت که این پیش‌بینی و توان تعدیل‌کنندگی عدالت آموزشی ادراک شده را در رابطه آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی مورد بررسی قرار داده باشد، برای بعد امنیت و ثبات در مطالعه حاضر مطرح و مورد تایید قرار گرفت.

البته مطابق نتایج به دست آمده در مطالعه حاضر، وقتی عدالت آموزشی در سطح پایین بود، رابطه مثبت و معناداری بین امنیت و ثبات و خودکارآمدی تحصیلی برقرار شد و در عدالت آموزشی بالا این ارتباط برقرار نشد. در تبیین این یافته باید به این نکته توجه داشت که مولفه امنیت و ثبات در آرزوهای شغلی، به مفهوم آن است که دانشجویان صرفنظر از این که شغل آینده آن‌ها در بستری از مشاغل معطوف به شایستگی فنی-کارکردی، شایستگی مدیریتی، خلاقیت کارآفرینی، استقلال-خودمختاری، خدمت و از خودگذشتگی، چالش محض و سبک زندگی شکل بگیرد و ادامه یابد، در صورتی که عدالت آموزشی ادراک شده آن‌ها ضعیف باشد، انتظار دارند که شغلی با امنیت بالا و پایدار داشته باشند تا بر مبنای توجه و تمرکز بر آن خودکارآمدی تحصیلی آن‌ها ارتقا یابد. در حمایت از این تبیین، اگر به این نکته توجه کنیم که در عدالت آموزشی بالا عملاً بین امنیت و ثبات با خودکارآمدی تحصیلی رابطه معناداری اتفاق نیفتاده، چرا که وجود عدالت آموزشی خود به تنهایی و بدون حضور و وجود امنیت و ثبات سطح خودکارآمدی را ارتقا می‌دهد. بنابراین از نظر تبیینی می‌توان این نکته را مطرح کرد که خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان، به ثبات، اطمینان، پایداری و احساس امنیت وابسته است. اگر این پایداری و ثبات از طریق عدالت آموزشی تامین شود، نیاز به تمرکز بر امنیت ثبات در عرصه آرزوهای شغلی وجود ندارد نیست، ولی اگر این ثبات و پایداری از طریق عدالت آموزشی تامین نشود، آرزوی شغلی مبتنی بر ثبات و امنیت لازم است وارد عمل شده و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان را ارتقا دهد.

در بخش دیگری از نتایج مطالعه حاضر مشخص گردید که خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در دانشجویان دانشگاه واسط در کشور عراق، فقط رابطه بعد شایستگی فنی و کارکردی با خودکارآمدی تحصیلی را تعدیل می‌نماید. همسو با تبیین‌های ارائه شده برای نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی در رابطه بعد امنیت و ثبات از آرزوهای شغلی با خودکارآمدی تحصیلی، نقش تعدیل‌کننده خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در رابطه شایستگی فنی و کارکردی با خودکارآمدی تحصیلی نیز به این صورت بود که وقتی خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در سطح پائین قرار داشت، بین شایستگی فنی و کارکردی با خودکارآمدی تحصیلی رابطه مثبت نیرومندتری نسبت به خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی بالا به دست آمد. این نتیجه همسو با نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی (در عدالت آموزشی پایین رابطه مثبت نیرومندتری بین امنیت و ثبات با خودکارآمدی تحصیلی نسبت به عدالت آموزشی بالا وجود داشت) در رابطه امنیت و ثبات با خودکارآمدی تحصیلی است. در بستر نظریه یادگیری شناختی و اجتماعی، در تبیین نقش تعدیل‌کننده خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در رابطه شایستگی فنی و کارکردی با خودکارآمدی تحصیلی، می‌توان بیان نمود که خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی، ظرفیت و توانایی و شکلی از انتظار تعمیم‌یافته است که قادر می‌باشد تا بستر ساز تقویت و یا تضعیف روابط بین متغیرهای مختلف باشد (19)، (20). از بعد نظری دلیل آنکه در خودکارآمدی تصمیم‌گیری پایین، بین شایستگی فنی و کارکردی با خودکارآمدی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار به دست آمد و در خودکارآمدی تصمیم‌گیری بالا این اتفاق نیفتاد، با احتمال زیاد به این امر مربوط است که وقتی خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در حد مطلوب و مناسبی است، دانشجویان با تکیه بر این شکل خاص از خودکارآمدی، خودکارآمدی تحصیلی خود را ارتقا می‌دهند و در این عرصه نیازی به تمرکز بر شایستگی فنی و کارکردی برای خودکارآمدی تحصیلی ندارند. چرا که خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی به تنهایی نیاز آن‌ها به ارتقاء خودکارآمدی تحصیلی را از طریق بسترهای شناختی، هیجانی و اجتماعی فراهم می‌کند. در مقابل وقتی که خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی ضعیف و پایین است، بنا بر نیاز خود، دانشجویان به دنبال عوامل دیگری خواهند بود تا از آن طریق خودکارآمدی تحصیلی خود را بالا ببرند. یکی از این عوامل شایستگی فنی و کارکردی در عرصه آرزوهای شغلی است.

در کنار تبیین‌های مطرح شده در پایان نیز لازم است به محدودیت‌هایی که در این مطالعه وجود داشته است توجه شود. محدودیت اول این‌که این مطالعه بر روی دانشجویان در شهر واسط در کشور عراق انجام شده، به همین دلیل در تعمیم نتایج به دیگر جوامع آماری نظیر دانش‌آموزان متوسطه اول و دوم لازم است احتیاط شود. ضروری است تا برای رفع این محدودیت، این مطالعه بر روی دانش‌آموزان نیز اجرا شود، تا میزان تعمیم‌پذیری نتایج کامل‌تر مشخص گردد. همچنین در پژوهش‌های آینده می‌توان نقش نظام‌های حمایتی نظیر حمایت اساتید و حمایت خانواده را در تحقق آرزوهای شغلی دانشجویان و یا حتی شاخص‌های موفقیت تحصیلی و اجتماعی در دانشجویان مورد بررسی و مطالعه قرار داد. در پایان نیز با توجه به یافته‌های پژوهش در خصوص نقش تعدیل‌کننده عدالت آموزشی در رابطه بعد امنیت و ثبات با خودکارآمدی تحصیلی و در حوزه نقش تعدیل‌کننده خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی در رابطه بعد شایستگی فنی و کارکردی با خودکارآمدی تحصیلی، پیشنهاد می‌شود که از دوره‌های کاربردی آشنایی با نقش‌ها و کارکردهای

خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی همراه با تمرکز بر برنامه‌های خرد تا کلان ترویج عدالت آموزشی در تمامی نظامهای درگیر در دانشگاههای کشور عراق، به ویژه شهر واسط با تمرکز بر استفاده از پایش عدالت آموزشی و معرفی اساتید و کارکنان نمونه و برجسته در حوزه عمل به شاخص‌های عدالت آموزشی در دانشگاه، مد نظر قرار گیرد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

منابع

1. Celcima D, Osmani F, Bardhi EK, Icka EM. The relationship between academic motivation and self-efficacy in undergraduate students: Kosovo case. *Revista De Gestão Social E Ambiental*. 2024;18(1):e07755. doi: 10.24857/rgsa.v18n1-193.
2. Sabah Abd M. The effect of using the integrative approach on academic achievement and self-efficacy of students of the college of education. *Universal Journal of Educational Research*. 2021;9(1):171-9. doi: 10.13189/ujer.2021.090119.
3. Alzabidi T, Mohamad Sahari N, Saleh RR. Academic performance and academic self-efficacy among pre-university students in Malaysia. *IIUM Journal of Educational Studies*. 2024;12(1):4-23. doi: 10.31436/ijes.v12i1.455.
4. Jameson MM, Dierenfeld C, Ybarra J. The mediating effects of specific types of self-efficacy on the relationship between math anxiety and performance. *Education Sciences*. 2022;12(11):789. doi: 10.3390/educsci12110789.
5. Saepulmilah C, Azhari SC. A bibliometric analysis of self-efficacy in student learning engagement from 2014 to 2023. *Jurnal Review Pendidikan Dan Pengajaran (JRPP)*. 2023;6(3):43-52.
6. Fatimah S, Murwani FD, Farida IA, Hitipeuw I. Academic self-efficacy and its effect on academic engagement: Meta-analysis. *International Journal of Instruction*. 2024;17(1):271-94. doi: 10.29333/iji.2024.17115a.
7. Chaudhary M, Jeswal R, Sapra J. A study on career aspirations and its relationship with the academic performance of undergraduate management students: are they realistic. *International Journal of Education Economics and Development*. 2021;12(3):253-66. doi: 10.1504/IJEED.2021.115598.
8. Mikó SM, Hatos A. Navigating aspirations: Understanding what drives romanian adolescents' career choices. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2024;16(2):466-96. doi: 10.18662/rrem/16.2/867.

9. Ensani Mehr L, Kasai Esfahani A, Zehrakar K. The relationship between academic aspirations, career aspirations, and job identity: The mediating role of attitudes toward academic and career future. *Journal of Industrial and Organizational Psychology Studies*. 2022;9(1):1-26.
10. Gao Y, Eccles J. Who lower their aspirations? The development and protective factors of college-associated career aspirations in adolescence. *Journal of Vocational Behavior*. 2020;116:103367. doi: 10.1016/j.jvb.2019.103367.
11. Hasanzadeh R, Samiei F. Examining the model of the relationship between school quality of life, career aspirations, and academic burnout with the mediation of subjective well-being. *School and Educational Psychology*. 2020;9(2):43-62.
12. Midgley C, Maehr ML, Hruda LZ, Anderman E, Anderman L, Freeman KE, Urdan T. *Manual for the patterns of adaptive learning scales*. Ann Arbor: University of Michigan; 2000.
13. Golparvar M, Javadian Z, Mosahabi MR. Structural models of the relationship between educational justice and satisfaction with education, outcomes, civil-academic behaviors, and academic cheating. *Innovations in Educational Management*. 2011;7(1):85-101.
14. Momeni Mahmouei H, Pourfatemi A. Examining the relationship between perception of educational justice and awareness of career future with academic engagement among students of the University of Medical Sciences. *Center for Studies and Development of Medical Education, Yazd*. 2018;13(4):332-44.
15. Kaki M, Sadr A, Alizadeh Monfared SM. The impact of educational justice on academic performance, satisfaction with education, and academic progress of male high school students in Abdanan city in the 2021-2022 academic year. *Research in Social Studies Education*. 2022;4(3):31-50.
16. Sabzian S, Garavand H. Providing a causal model of the effect of perceptions of class quality and educational justice on academic cheating considering the mediating role of academic self-efficacy. *Journal of Educational Psychology Studies*. 2022;19(46):63-84.
17. Gilead T. Conceptualizing distributive justice in education: a complexity theory perspective. *Journal of Philosophy of Education*. 2023;57(2):495-516. doi: 10.1093/jopedu/qhad030.
18. Yazdani Kojani S, Sepah Mansour M, Oraki M. Predicting career decision-making self-efficacy based on creativity and thinking styles. *Innovation and Creativity in Humanities*. 2020;9(4):121-34.
19. Buyukgoze-Kavas A. A psychometric evaluation of the Career Decision Self-Efficacy Scale-Short Form with Turkish university students. *Journal of Career Assessment*. 2014;22(2):386-97. doi: 10.1177/1069072713484561.
20. Demirtaş-Zorbaz S, Korkut-Owen F, Arıcı-Şahin F, Mutlu T. Career sailboat: A model for enhancing career decision-making self-efficacy among job-seekers. *British Journal of Guidance & Counseling*. 2023. doi: 10.1080/03069885.2023.2177615.
21. Sadeghi A. Examining the relationship between family support, career path self-efficacy, and self-esteem with career decision-making self-efficacy among students. *Journal of Psychological Achievements*. 2015;4(1):227-44.
22. Previarzya RS, Asmarany AI. The relationship of self-efficacy and career decision-making in the 12th grade high school student. *American Journal of Multidisciplinary Research & Development (AJMRD)*. 2023;5(6):118-22.
23. Bi Y, Mou S, Wang G, Liao M. The relationship between professional self-concept and career decision-making difficulties among postgraduate nursing students in China: the mediating role of career decision-making self-efficacy. *Frontiers in Psychology*. 2023;14:1198974. doi: 10.3389/fpsyg.2023.1198974.
24. Wahyuningsih D, Wibowo M, Purwanto E, Mulawarman M. Career decision-making self-efficacy and its implications in high school students during the Covid-19 pandemic. *Health Education and Health Promotion*. 2023;11(1):153-8.
25. Danziger N, Moore D, Valancy R. The construct validity of Schein's career anchors orientation inventory. *Career Development International*. 2008;3(1):7-19. doi: 10.1108/13620430810849506.
26. Fathi F. Examining the relationship between career aspirations and organizational socialization among employees of sports and youth offices in the northwest of the country. *Faculty of Sports Sciences: University of Urmia*; 2012.
27. Yedi Yusef-Abad S, Kiani Q, Entesar-Foomani G. Determining the mediating role of academic self-efficacy and self-esteem in the relationship between learning styles and test anxiety among eleventh-grade female students. *Journal of Disability Studies*. 2021;11(1):1-8.
28. Golparvar M. The relationship between ethics and educational justice with the avoidance of academic dishonesty. *Ethics in Science and Technology*. 2010;5(1-2):57-67.
29. Betz NE, Klein KL, Taylor KM. Evaluation of a short form of the career decision-making self-efficacy scale. *Journal of Career Assessment*. 1996;4:47-57. doi: 10.1177/106907279600400405